

Parker och Torg Våra gemensamma uterum & mötesplatser

PROGRAM FÖR PARKER OCH GRÖNYTOR I STOCKHOLMS STAD

Antaget av representantskap 2024-11-25

Innehåll

Inledning	3
Vårda och utveckla befintliga parker och grönytor	4
Trygga, välskötta och städade parker	4
Utveckla parker, torg och grönytor	5
Värna Stockholms koloniområden och etablera fler	6
Vårda och utveckla parklekarna samt lekparker	6
Fler hundrastgårdar	6
Nya parker och grönytor i en stad som växer	7
Stärk den lokala demokratin då parkerna engagerar	7
Mer lokaldemokrati	8

Inledning

Friheten att kunna och våga röra sig fritt i våra gemensamma rum är central i en frihetlig liberal politik för parker och grönytor. Våra gemensamma parker och grönytor väcker engagemang, både hos våra medlemmar och bland våra medborgare. Det är något konkret som vi alla kan ha en uppfattning om och som påverkar oss dagligen.

Stadens parker är en plats där alla, oavsett bakgrund, kan mötas – rik som fattig, ung som gammal. I ett samhälle med en ökad polarisering och segregation mellan grupper blir de gemensamma mötesplatserna ännu viktigare, även ur ett demokratiskt perspektiv.

Parkerna ska präglas av trivsel och tillgänglighet. De ska vara välskötta, trygga och gärna välbesökta. Våra parker ska också erbjuda mångfald. Olika typer av parker för olika behov, så att både den som söker stillhet och den som vill ha aktivitet kan hitta "sin" park. Även praktiska frågor som tillgång till toaletter och dricksvatten är en del av friheten att kunna vistas i våra parker. I en värld med klimatförändringar blir våra parker och grönytor viktiga stabiliserande faktorer – träd som skydd mot hetta och gröna ytor som skydd mot skyfall.

För de med mindre ekonomiska medel spelar parkerna en särskilt viktig roll, eftersom man kanske bor trångt och inte har tillgång till fritidshus eller möjlighet att åka bort på semestern. Då blir parkerna det gemensamma vardagsrummet där man både kan umgås och få en stunds stillhet om man behöver det.

En liberal politik handlar också om att öka det lokala inflytandet över det egna närområdet. Redan på 1940-talet väckte det Folkpartistiske borgarrådet Yngve Larsson idén om att demokratin hade behov av att utvecklas och att komma närmare invånarna. Allt skulle inte behöva beslutas i Stadshuset. Det tog mer än 50 år innan stadsdelsnämndsreformen genomfördes i början av 1990-talet. Dåvarande Folkpartiet var då tillskyndare och bidrog starkt till att stadsdelsnämnderna etablerades. Idag är Liberalerna fortfarande det parti som bäst försvarar lokaldemokratin från attacker från både vänster och höger.

För många är engagemanget i den lokala parken och dess utveckling det som känns viktigt och engagerar. Att kunna påverka och ha kontakt med de lokala politikerna är en del av att värna de demokratiska strukturerna i en värld där antidemokratiska krafter försöker flytta fram sina positioner.

Den fysiska utemiljön man ser och vistas i varje dag har också stor betydelse för både psykiskt och fysiskt välbefinnande. Att enkelt kunna röra sig och ha tillgång till parker och gröna miljöer i sitt närområde är ofta avgörande för trivseln och ger en känsla av frihet.

Hur vi sköter våra gemensamma parker och grönytor, och hur vi utvecklar nya, är en viktig frihetsfråga i en stad som utvecklas. Tillsammans utvecklar vi en stad där vi satsar på det vi alla kan ta del av – torg, parker och grönytor.

Vårda och utveckla befintliga parker och grönytor

För liberaler är det en frihetsfråga att parker och grönytor är tillgängliga och välskötta. Äldre, barnfamiljer eller människor med funktionsnedsättning- ingen ska behöva känna sig utesluten från en park eller ett grönområde. Parker och grönytor är våra gemensamma vardagsrum och ska inbjuda till möten mellan olika människor. Parker och grönytor förbättrar både den fysiska och psykiska hälsan i bostadsområden. Många av dagens parker är tillkomna för många år sedan och människors förväntningar på parker och behov kan se annorlunda ut idag. Dessutom har Stockholms befolkning ökat dramatiskt vilket gör att befintliga parker, men även grönytor och naturreservat, utsätts för ett allt hårdare tryck av besökare. Miljömässigt bidrar grönytor till ökad biologisk mångfald, bättre luftkvalitet och minskad risk för översvämningar. Dessutom förbättrar de den estetiska och rekreativa upplevelsen av området.

Trygga, välskötta och städade parker

- 1. Parker och grönytor ska vara trygga.** En liberal parkpolitik innebär att alla ska ha möjlighet att kunna röra sig fritt i parker och grönytor och känna sig trygga. Det skall vara lätt att ta sig till parker och grönytor via trygga gångvägar, cykelbanor och kollektivtrafik.
- 2. Våra parker skall vara städade och välskötta.** De mest besökta parkerna behöver oftast städas extra, exempelvis efter en solig lördag på sommaren eller vid olika typer av evenemang. Människor ska ha möjligheter att göra rätt, vilket förutsätter att det finns gott om papperskorgar eller andra sätt att göra sig av med skräp. Staden måste fortsätta att investera i papperskorgar där fåglar och andra djur inte kommer åt innehållet.
- 3. Utred stadens fördelningsnycklar.** Stadens finansiering av parker är i många stadsdelar otillräcklig för att upprätthålla grundläggande skötsel, särskilt för de parker som har högt besöksstryck från hela staden och från turister. Staden bör utreda fördelningsnycklarna där antalet parkbesökare ges ökad tyngd. Det bör också säkerställas att budgeten är tillräcklig för en grundläggande skötselnivå.
- 4. Överlåt parkskötsel till entreprenörer.** Dagens majoritet i stadshuset vill att stadsdelsnämnderna själva ska ta hand om skötsel av parker i egen regi. Vi liberaler motsätter oss detta, då vi menar att parkskötsel sköts bäst av entreprenörer som själva står för maskinpark och annat som behövs för att hålla en god kvalitet.
- 5. Säkerställ skötsel av planteringar, träd och gräsmattor.** Aktivitetsytor av olika slag får inte förfalla utan måste löpande underhållas. Parkbänkar eller annat som slits ut eller förstörs måste snarast plockas bort och ersättas.
- 6. Biologisk mångfald i parker, naturreservat och grönytor måste främjas.** Det kan exempelvis göras genom att man i delar av grönytor eller större parker låter gräset växa till ängar och genom att etablera insektshotell och möjliggöra för föreningar att driva bikupor. Men också genom att säkerställa en mångfald av olika växter i parker och i grönytor.
- 7. Se över möjligheten att anställa parkvärdar.** Liberalerna vill att Stockholms stad ser över möjligheterna att anställa parkvärdar, särskilt för de större parkerna där många människor vistas. Vi är övertygade om att detta skulle innebära en ökad trivsel och

trygghet. Samarbete med föreningslivet om parkvärdar är en möjlighet som staden bör ta initiativ till.

Parker med en stolt historia

Stockholms parker bär på en stolt kulturhistoria som ska värnas, och som är grunden för mycket av det vi uppskattar och älskar med våra parker. Den så kallade Stockholmskolan har satt avtryck med parkers lokalisering (till exempel att utnyttja naturliga bergspartier), omsorgsfull och genomtänkt utformning (med allt från plaskdammar, byggnader och trädplantering till lyktor, stensättningar, parkbänkar, och stålräcken). Inte minst handlar det om parkernas centrala plats i staden och insikten om deras betydelse för oss stockholmare, och besökare. Att förvalta detta arv handlar såväl om kulturhistoriska värden som om kvalitet och hållbarhet.

8. **Värna parkernas och torgens kulturhistoria.** Stockholmskolans arv ska lyftas fram och tillvaratas. Förändringar av parker och torg ska ske med varsamhet och omsorg om att bevara de stora värden som de ursprungliga planerna innebar, vad gäller allt från plaskdammar till planteringar.
9. **Kompletteringar och ersättningsinstallationer ska vara genomtänkta.** Tillägg eller ersättningar i parkerna, när byggnader tillkommer eller renoveras, bänkar, belysning eller räcken byts ut, ska göras med omsorg om det historiska arvet och i så hög grad som möjligt vara original och föregångare trogna. Det är också klok resursanvändning med hållbar kvalitet.
10. **Skapa framtidens kulturarv.** Nya parker och anläggningar ska gestaltas hållbart med god kvalitet för att skapa trivsel idag för att bli en del av framtidens uppskattade kulturarv.

Utveckla parker, torg och grönytor

11. **Parker, torg och grönytor ska vara tillgängliga och trivsamma för alla.** Gångytor ska i möjligaste mån separeras från cykelbanor och vara tydligt åtskilda och väl skyltade. Gångvägarnas utformning ska vara anpassade för rullstolar och rullatorer. Såväl gång- som cykelvägar måste utformas så att de är lätta att underhålla och snöröja.
12. **Det skall finnas en mångfald av olika typer av parker.** Inom samma park ska det kunna finnas både lugna hörn och möjlighet till aktiviteter där så är lämpligt.
13. **Låt föreningar driva parker.** Det ska vara möjligt för föreningar att genom brukaravtal ansvara för att utforma och sköta mindre parker.
14. **Genomför en översyn av hur parker kan klimatanpassas.** Klimatförändringar påverkar Stockholms parker och grönytor, vilket är varför staden behöver inventera befintliga parker och utreda hur parkerna kan anpassas till både skyfall och värmeböljor. Det kan handla om att plantera fler träd som skuggar men också om klimatbäddar/växtbäddar och andra typer av åtgärder som förhindrar effekter av skyfall, samt tillgång till dricksvatten i parker.

15. **Etablera fler aktivitetsytor.** En del av stadens befintliga parker kan utvecklas med fler ytor för idrott, lek och spel. Det finns parker, framför allt i närförorter och ytterstaden som idag för en något slumrande tillvaro, men med förtätning och flera stora nya bostadsområden kommer de att behöva förändras och förnyas. Det kan handla om fler ytor för exempelvis spontanidrott, agilitybanor, utegym, boulebanor och beachvolleyboll men också fasta anläggningar som pingisbord och schack mm. Det är också viktigt att träningsutrustningen i parkerna är anpassad efter människors olika behov. Såväl barn som vuxna, människor med funktionsnedsättning och äldre ska kunna uppleva rörelseglädje i stadens parker.
16. **Låt fler småskaliga serveringar, kiosker och kulturverksamheter etableras i befintliga parker och grönytor.** Det måste vara lätt att få tillfälliga tillstånd medan permanenta tillskott ska ske med stor varsamhet kring kulturhistoriska värden och effektiv platsanvändning. Byggnaderna skall också passa in estetiskt. Vi ser gärna också att kulturverksamhet ges plats i parker exempelvis i form av musik, utställningar, teater, skulpturer och konst. Etableringsavgifterna måste hållas låga.
17. **Mer konst i parker.** Konstnärlig gestaltning med exempelvis skulpturer bör ges utrymme i stadens parker för att skapa trivsamma och inspirerande miljöer.
18. **Säkerställ att kommersiella aktörer står för återställningskostnader av parker.** Det är ett hårt tryck från aktörer som gärna vill använda Stockholms parker till olika typer av evenemang. Detta sliter på parkerna och kostnaderna för att återställa bör aktören stå för. Samtidigt ska staden ha en positiv inställning till evenemang, även om många parker inte är lämpliga för detta.
19. **Säkerställ tillgängliga och välskötta offentliga toaletter.** Tillgång till sanitet är en mänsklig rättighet. I större parker ska det finnas offentliga toaletter som är tillgängliga, rena, trygga och snygga. När staden upphandlar offentliga toaletter måste krav ställas på att de inte ska behöva rivras efter att avtal löper ut. Avgift för toalettbesök kan tas ut, men bör hållas låg.
20. **Plantera fler fruktträd och bärbuskar.** Fruktträd och bärbuskar, såsom äppelträd, päronträd, körsbärsträd och vinbärsbuskar, ökar både trivseln och bidrar till den biologiska mångfalden när det gäller olika arter. Detta är inte minst viktigt för att säkerställa att gamla inhemska sorter som är anpassade efter vårt klimat bevaras.
21. **Etablera fler parker med djur.** Djurhållning med tamdjur finns endast på några få ställen i Stockholms parker och grönytor och barn och unga kommer sällan i kontakt med dessa. Liberalerna vill därför att fler parker med djurhållning etableras. Vi ser gärna att fler 4H-gårdar (eller motsvarande) tillkommer och att de som redan finns värnas.
22. **Använd djur i större utsträckning för att vårda naturreservat, parker och grönytor.** Att låta djur beta är ett miljövänligt och effektivt sätt att både vårda parker och grönytor och värna om den biologiska mångfalden, samtidigt som man minskar behovet av exempelvis dieseldrivna maskiner.
23. **Utveckla torgen.** Torgen skall vara trygga, trivsamma och inbjudande mötesplatser för både lokalbefolkningen och besökare. Torgen ska utformas med mer grönska och vatten för att i större utsträckning kunna hantera skyfall och värmeböljor.

Värna Stockholms koloniområden och etablera fler

24. **Etablera fler koloniområden.** Vi liberaler vill att fler koloniområden upprättas, både för den biologiska mångfalden och för att allt fler bor tätt och har ett större behov av en egen odlingslott. När större bostadsområden etableras är det därför viktigt att se över om koloniområden kan planeras in.
25. **Säkerställ tillgängliga koloniområden.** Stockholms koloniområden är en tillgång för alla stockholmare. Tillgängligheten för alla att promenera genom dessa områden måste upprätthållas och gärna förstärkas genom tydliga skyltar och gångvägar.
26. **Överväg odlingslotter där koloniområden inte är lämpliga.** I redan färdigplanerade områden med mycket hårdgjorda ytor är mindre odlingslotter och odlingslådor ett alternativ som vi uppmanar. Staden bör fortsatt ha ansvar för att organisera och administrera utlåning och uthyrning av odlingslotter och odlingslådor.

Vårda och utveckla parklekarna samt lekparker

27. **Tillgängliga parklekar.** Parklekar främjar lek och rörelse under trygga former genom att det finns personal på plats. Parklekar bör riktas till barn och ungdomar i olika åldrar och därför innehålla en mångfald av aktiviteter och uppmanar till kreativitet. Parklekar skall också vara tillgängliga för barn med funktionsnedsättningar. De ska dessutom i högre utsträckning vara öppna på helgerna.
28. **Etablera fler parklekar.** Parklekar (lekparker med personal och lokaler för verksamhet för barn och unga) fyller en viktig funktion för barn och unga, men är också viktigt som en mötesplats för olika människor i olika åldrar, särskilt i områden med mycket flerfamiljsbostäder. I takt med att staden växer bör fler parklekar etableras, samtidigt som kvaliteten på befintliga parklekar måste säkerställas.
29. **När nya bostadsområden etableras ska nya lekparker tillkomma.** I områden där befolkningssammansättningen förändras kan också lekparker behöva anpassas eller läggas ned. Lekparkerna måste hålla en god kvalitet och även vara tillgängliga för barn med funktionsnedsättning
30. **Fler plaskdammar.** Liberalerna vill gärna se fler plaskdammar på lämpliga platser. Plaskdammar är mycket populära, vilket är positivt. Detta ställer krav på hög vattenkvalitet. Fler plaskdammar ska också ses som en del i klimatanpassningen av våra parker.

Fler hundrastgårdar

31. **Verka för fler hundrastgårdar.** Allt fler stockholmare skaffar hund och ett vanligt medborgarförslag i stadsdelsnämnderna är att det behövs fler hundrastgårdar. Vi liberaler ser gärna att det etableras fler hundrastgårdar, men att de i första hand tillkommer där så få boende som möjligt störs. För att både stora och små hundar skall trivas bör staden överväga om vissa hundrastgårdar ska vara anpassade efter olika hundstorlekar.

Nya torg, parker och grönytor i en stad som växer

Parker och grönytor fungerar som viktiga sociala mötesplatser där människor kan umgås och bygga gemenskap, samtidigt som de stödjer barns lek och utveckling. Dessutom förbättrar de den estetiska och rekreativa upplevelsen av området. När nya bostadsområden planeras är det avgörande för människors trivsel och gemenskap att torg, parker och grönytor sparas samt planeras och färdigställs i ett tidigt skede.

- 32. Stadens naturreservat ska erbjuda goda möjligheter för motion, rekreation och rörelse.** Reservaten måste vårdas ordentligt och skötselplanerna hållas uppdaterade samt följas noggrant för att motverka slitage. Det är också viktigt att staden verkar för att göra naturreservaten mer tillgängliga för medborgarna, exempelvis genom att snabbt röja undan hinder och genom att klippa ner vegetation som försämrar tillgängligheten.
- 33. Säkerställ skydd av värdefull natur och nyckelbiotoper.** I takt med att staden växer och förändras behöver staden säkerställa att värdefull natur och nyckelbiotoper skyddas från exploatering. Spridningskorridorer måste finnas kvar.
- 34. Säkerställ tillräckligt med parker och grönytor vid all nybyggnation.** Eftersom det är svårt att etablera parker och grönytor i efterhand är det avgörande att dessa alltid är med i planeringen från början. Framtagna nyckeltal kring parker och grönytor per invånare ska efterföljas och hållas uppdaterade i enlighet med vad forskningen säger.
- 35. Skapa fler vattenparker.** I takt med att värmeböljor blir allt vanligare i Norden kan vattenparker ge möjlighet att svalka sig och undvika hettan. Vattenparker är särskilt utformade för vattenbaserade aktiviteter och kan till exempel erbjuda barnvänliga lekrområden med vattenfontäner och sprutande vattenrelaterade upplevelser. De bör finnas med i planeringen av nya bostadsområden, framför allt där möjligheten att etablera vegetation är begränsad.
- 36. Etablera fler vinterparker.** Vinterparker är uppskattade utomhusparker speciellt utformade för att användas under vintersäsongen och erbjuder olika aktiviteter anpassade för vinterväder och snö. Till exempel skulle detta kunna innebära fler isbanor, skidspår och pulkabackar, men också isskulpturer och annan vinterinspirerad kultur.
- 37. 3-30-300 regeln ska vara norm.** Stockholm stad ska implementera 3-30-300-regeln, där varje invånare ska kunna se tre träd från sitt hem, ha minst 30 % trädäckning i sitt område och högst 300 meter till närmaste grönyta. Detta främjar folkhälsa, biologisk mångfald och klimatanpassning samt minskar sociala klyftor. Genom regeln blir Stockholm mer hållbart, attraktivt och motståndskraftigt mot framtida miljöutmaningar

Stärk den lokala demokratin då parkerna engagerar

Stadsdelsnämnderna har fortsatt stort ansvar för förskola, äldreomsorg, barn och ungas fritid och lokal kultur. Stadens gröna rum är ett annat stort och viktigt ansvarsområde. Stadens invånare har många idéer och synpunkter på hur parker och grönytor kan förbättras. Detta viktiga engagemang kanaliseras bäst genom stadsdelsnämnderna. Invånarna skall inte behöva bry sig om stadens administrativa gränser. Stora och små parker och grönytor är stadsdelsnämndernas ansvar att underhålla och att utveckla. Vissa parker, till exempel den stora Nationalstadsparken med Gärdet ingår inte i ansvaret.

Mer lokaldemokrati

- 38. Flytta över hela ansvaret för parkerna, stadens träd och övriga grönytor till stadsdelsnämnderna.** Låt invånarna samtidigt bli mer delaktiga i utformningen av parker och grönytor, i synnerhet för nya bostadsområden. Liberaler inser att det finns ett stort intresse för stadens gemensamma grönytor, varför det är rimligt att invånarna ges ett större inflytande. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa god dialog med medborgarna vid utformning av parkplaner.
- 39. Staden ska ha en långsiktig och sammanhållen politik för träd och skogarna inom naturreservaten.** Den ska vara tydlig för medborgarna och kommuniceras på ett professionellt sätt. Huvudansvaret ska ligga på stadsdelsnämnderna.
- 40. Flytta över driftansvaret för stadens torg till stadsdelsnämnderna.** Låt även stadsdelarna ta fram en långsiktig plan för hur de lokala torgen ska utvecklas. Våra gemensamma torg är något av hjärtat i den demokratiska staden.
- 41. Låt stadsdelsnämnderna hantera tillfälliga bygglov eller tillstånd på torgen, i parkerna och på gröna ytor.** Liberalerna vill att besluten i stor utsträckning som möjligt ska fattas nära de medborgare som berörs.
- 42. Stadsträdgårdsmästaren ska ha en viktig roll.** Stadsträdgårdsmästaren ska stå för helhet och samordning av parkskötsel i staden.
- 43. Mer resurser till stadsmiljön.** Det behövs mer pengar till stadsmiljön. Vi vill se över både totalbelopp och nuvarande fördelningsnycklar till stadsmiljön samtidigt som vi kan tänka oss mer inslag av avgiftsfinansiering. Stockholm och stockholmarna ska kunna vara stolta över sina torg, parker och grönytor.